

Andreas Karkavitsas, Tesalya Manzaraları Bektaşilerin Tekkesi

Selahattin Kesit

Karkavitsas, A. (1892). Thessalikai Eikones O Tekkes Ton Mpektasidon. 11 Estia, 161-165 [Karkavitsas, A. (1892). Tesalya Manzaraları Bektaşilerin Tekkesi. 11 Estia, 161-165.].

Özet

Bu çeviri, Andreas Karkavitsas'ın Durbali tekkesi konulu Yunanca yazısının çevirisinden oluşmaktadır. Andreas Karkavitsas, Rumeli'de birçok yerleşim yerinde geziler yaparak köylerin yaşamları, gelenekleri ve efsaneleri hakkında bilgi toplayarak derlemiştir. Andreas Karkavitsas, Estia gazetesinin kısa hikâye yarışması ilanından sonra folklorik derleme ve malzeme toplamak üzere geziye çıkmış ve gezilerden birisini de Durbali tekkesine yapmıştır. Durbali tekkesine tekkenin idari işlerinden sorumlu kişi aracılığı ve yoldaşlığıyla birlikte seyahat etmiştir. Tekkede geçirdiği vakit içerisinde tekkenin şeyhi ve dervişleriyle görüşmüştür. Bektaşi tekkesinde kaldığı zaman zarfında gündelik işleyişe dair gözlemleri ve görüşmelerini yazısında aktarmıştır. Tekkenin fiziksel olduğu gibi manevi özellikleri hakkında da yazısında bilgi vermiştir. Eserlerinde kullandığı dil, konuşma dili olmakla birlikte eski ve ağızdır. Andreas Karkavitsas, kısa hikâye ve romanlarında folklorik malzemeleri eserlerinde kullanmıştır. Modern Yunan edebiyatının öncülerinden kabul edilmesine neden de onun kırsaldan elde ettiği verileri eserlerinde kullanmış olmasıdır.

Abstract

This is a translation of Andreas Karkavitsas' Greek article on the Durbali tekke. Andreas Karkavitsas travelled to many settlements in Rumelia, collecting and compiling information about the life, traditions and legends of the villages. Andreas Karkavitsas, after the announcement of the Estia newspaper's short story competition, travelled to collect folkloric material and made one of his trips to Durbali tekke. He travelled to Durbali tekke with the mediation and companionship of the person responsible for the administrative affairs of the tekke. During the time he spent in the tekke, he met with the sheikh and dervishes of the tekke. During his stay in the Bektashi tekke, he reported his observations and interviews about the daily functioning in his article. He gave information about the physical as well as spiritual characteristics of the tekke. Although the language he uses in his works is colloquial, it is old and colloquial. Andreas Karkavitsas used folkloric materials in his short stories and novels. The reason why he is considered one of the pioneers of modern Greek literature is that he used the data obtained from the countryside in his works.

Corresponding Author

Selahattin Kesit

Article History

Received

07 January 2025

Accepted

08 January 2025

Anahtar Kelimeler

Andreas Karkavitsas,
Durbali, Bektaşi.

Keywords

Andreas Karkavitsas,
Durbali, Bektashi.

Giriş

Andreas Karkavitsas 1865'te Yunanistan'ın Mora adasının kuzey batısı İlia (Ηλεία-Ileia) İli'nin belediyesi olan Lehena (Λεχαινά)'da on bir kardeşin' en büyük oğlu olarak dünyaya geldi.

İlköğrenimini doğduğu köyde tamamlayan Karkavitsas, orta öğrenimini tahsil için 13 yaşında Patra (Πάτρα)'ya gitti.

Şekil 1

Andreas Karkavitsas

Not: (Kaynak: <https://pandektis.ekt.gr/pandektis/handle/10442/65288>)

1883 yılında Atina Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne kaydını yaptırdı. 1888 yılında da mezun oldu. Estia (Εστία) Gazetesinin öykü/hikâye yazı yarışması ilanı ona yöresel hikâye yazarlığının yolunu açtı ve ilk eserlerine konu olacak yöresel hikâyeler ve tarih bilgilerini derlemesi için Rumeli (Ρούμελης-Roumelis) köylerine seyahat etti.²

Vatani görevi askerliğini ifa etmek için Mesolongi (Μεσολόγγι) Acemi Birliği'ne 1889 yılında teslim oldu. Askerlik süresi zarfında gözlemediği bölgenin kötü yaşam koşulları onu derinden etkiledi ve ileride hayatının en önemli eserleri arasında yerini alacak olan Zityanos - Dilenci (Ζητιάνας - 1897) roman eserinin hatıralarını not aldı.

1891'de askerlikten terhis edilince, Atina (Athinai - Αθήναι) buharlı gemisinde tabip olarak görev yapmaya başladı ki onunla; Akdeniz'i, Karadeniz'i, Asya sahillerini (Küçük Asya³- Mikra Asia - Anadolu) ve Çanakkale Boğazını dolaştı. Doğu ve Batı seyahatlerinin bu tecrübeleri, onun Ploris'in Sözleri (Τὰ Λόγια τής Πλώρης - Ta Logia Tis Ploris 1899) koleksiyon eserinin de ana konusunu teşkil etti.

1896-1921 yılları arası Yunanistan ordusunda memur doktor olarak görev yaptı ve kendisinin "kaçınılmaz" diye tanımladığı devamlı olarak seyahatler yapıyordu ki bu seyahatler kendi isteğiyle gerçekleşiyordu.

Askeri uzman doktor olarak mesleğine devam etse de, ticari gemilerde de görev aldı ve zaman zaman önemli durumların ve olayların habercisi olarak basın temsilciği görevinde de bulundu.⁴

1 Πηγή: https://www.sansimera.gr/biographies/711#goog_rewarded

2 Britannica, T. Editors of Encyclopaedia (2024, October 6). Andréas Karkavitsas. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/biography/Andreas-Karkavitsas>

3 Küçük Asya (Μικρά Ασία - Mikra Asia) tabiri Yunanistan'da Anadolu coğrafyasının adıdır.

4 http://users.uoa.gr/~nektar/arts/tributes/andreas_karkabitsas/index.htm

Şekil 2*Andreas Karkavitsas'ın Askeri Doktor Olarak Vazife Yaptığı Dönem*

1885 yılında çeşitli gazete ve dergilerde zengin içerikli, hikâye/öykü, roman, seyahat anıları, köşe yazıları gibi çeşitli yazılar yazdı ve bunlarda genellikle Petros Avramis - Πέτρος Αβράμης müstear ismini kullandı.⁵

Karkavitsas, yazarlık hayatına başladığı Ağdalı Yunanca lehçesinden halk dili lehçesine kısa sürede geçiş yaptı ve yazdığı seksen⁶ eser ile Yunan Dili Edebiyatının düz yazı öncüleri arasında kariyer elde etti, hatta lideri olarak kendine bu alanda yer edindi. Öykü/hikâye alanının lideri meziyeti ile de natüralizmin öncüsü bayrağını üstlendi. Zityanos - Dilenci (Ζητιάνος) roman eseri, ruhunu yansıttığı en önemli yapıtı oldu ve bu alanda onun alamet-i farikası ünvanını taşıyor.⁷

Şekil 3*Zityanos - Dilenci (Ζητιάνος - 1897) Romanın Karağı*

5 <https://www.andravida-killini.gr/el/karkavitsas>

6 Πηγή: https://www.sansimera.gr/biographies/711#goog_rewarded

7 https://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/education/literature_history/search.html?details=36

Karkavitsas Büyük İdeal (Μεγάλη Ιδέα - Megali İdea)'in sadık savunucusu ve Ulusal Derneğin üyesi idi. 1897 yenilgisi⁸ onu hüsrana uğrattı. 1909 daki Goudi (Γουδί) hareketine Askeri Derneğin üyesi olarak katıldı ve 1910 yılında ise Eğitim Cemiyeti'nin üyesi oldu.⁹ Balkan savaşlarına askeri tabip olarak iştirak etti.

1916'da Venizelos'un Ulusal Savunma Hareketi'ne¹⁰ (Εθνικής Αμύνης - Ethnikis Aminis) karşı cephe açınca mesleğinden açığa alındı ve müteakip hayatında hastalıklar da kendisine yoldaşlık edince 1922 yılı Ekim ayında Tüberküloz hastalığı sebebinden bu dünyadan göç etti. Na'şî ise doğduğu köy Lehana'da defnedildi.¹¹

Andreas Karkavitsas'ın *Estia* gazetesi 1892 tarihli yazısı, yerel dil kullandığı için oldukça zor bir metindi. Eski Yunanca lehçesi ile kaleme alınan yazı, Ağdalı Yunanca olarak da isimlendirilmekte ve bugünün Yunancasından farklı bir lehçedir. *Estia* gazetesi günümüzde de Eski Yunancaya en yakın üslupla yayın çizgisini devam ettirmektedir. Öncelikle yazarın kullandığı üslup bugünkü lehçeye uyarlanmış ve ardından da Türkçe'ye çevrilmiştir. Metin, Elsie (2019, pp. 22-26) tarafından İngilizce'ye de çevrilmiştir.

Yazarın Durbalı tekkesine yaptığı gezi notları, geziden elde ettiği veriler ile daha önceden de sahip olduğu bilgilerden oluşmaktadır. Bu bakımdan da Bektaşiler hakkında genel söylenti ve bazı yanlışlar da metinde yer almaktadır. Bu metinde de görüldüğü üzere Rumeli'de bulunan Bektaşî tekkelerinin tamamı, Ortodoks kilise ve manastırının zorla ele geçirilmesiyle oluştuğuna dair genel kanının gerçek olarak takdim edilmesidir. Hatta bu husus Türk zorbalığı olarak takdim edilmekte ve modern dönemde milliyetçi söylemin önemli bir dayanağı halini de almaktadır.

11-ESTİA-1892

Tesalya Manzaraları Bektaşilerin Tekkesi (Thessalikai Eikones O Tekkes Ton Mpektasidon)

Tirhala'nın eski beyi olan bir dostumla Karditsa ve Farsala'nın uçsuz bucaksız ovalarını trenle aşarak yolculuk ediyorduk. Ayvalı'ya vardığımızda, henüz trenden inmeden arkadaşım sağ taraftaki tepeyi işaret ederek, ziyaret edeceğimiz tekkenin ağaçlıklar arasında saklı olduğunu söyledi.

Temmuz ayında Tesalya bölgesinin kavurucu sıcakları yaz hararetinin zirvesindeydi. Yolun uzunluğunu göz kararıyla hesapladım; sıcaktan kavrulmuş defne ağaçlarının hışırtısı içimi burkuyordu. Bey'den, Doğu hayallerimden biri olan halıyı sermesini rica ettim ve bizi daha hızlı götürmesi için Dorbali'ya (Durbalı Baba) yakarmasını istedim. Bektaşî dervişlerinin, bu zorlu yolculuğun çilesinden bizi kurtaracak bir çare bulacaklarını umuyordum. Ancak Bey farklı düşünüyordu.

"İnancının gereği düşünmeden, güneşi ve ışınlarını bize Allah gönderiyor; bu yüzden onları bertaraf etmeyi talep etmen doğru değil," dedi.

Gerçekten de Larissa'da, Allah'ın lütfu olan bu parlak hediyeleri başlarının üzerinden uzaklaştırmayı sakıncalı görmeyen birçok Bey ve Ağa tanıdım. Ancak Demis, dindar bir Müslümandı; kendisine bulaşıcı çiçek ve kolera hastalığından sakınmamızı önerseydim, yine aynı cevabı vereceğine inanıyorum. İncancına saygı göstererek, bu bilinmeyene yapılan yolculukta onu cesurca takip ettim.

Patika, hasat edilmiş ceviz ağaçlarıyla kaplı bir korudan geçerek, birkaç Yunan ailenin yaşadığı İrini köyüne ulaştı. Bütün bölge ve tekke, hâlâ bu köyün adını taşımaktaydı. Patika, Narthakiou'nun eteklerinden yukarı doğru tırmanan bir güzergâh izliyor; sol tarafta süpürge otlarıyla kaplı, ağaçlık bir dere ve hilal şeklinde kıvrılan yollar boyunca uzanarak tekkede son buluyordu.

Tekkenin çevre duvarlarının yanındaki taştan yapılmış çeşmeye vardığımızda, vahşi uğultular ve ayak sesleri kulaklarımızı doldurdu. Öncelikle endişe ve korkuya kapıldım; çünkü Bektaşîleri

8 Πηγή: https://www.sansimera.gr/biographies/711#goog_rewarded

9 <https://www.andravidia-killini.gr/el/karkavitsas>

10 Πηγή: https://www.sansimera.gr/biographies/711#goog_rewarded

11 <https://www.andravidia-killini.gr/el/karkavitsas>

sakin ve suskun bilirdim. Acaba yanlışlıkla Rufailerin arasına mı düştük? Onların ibadetleri — tesbih çekmeleri ve çılginca “İllallah” diye haykırmaları — gürültülü Koryvantan (Korivantan) törenlerinden farksızdı. Ancak durum sandığım gibi değildi. Sakin dervişler, endişeli ve telaşlı bir şekilde buğday harmanı ile uğraşıyorlardı. Peygamber adına meşhur Bürde’yi¹² okumak yerine, onlarca atı coşturmak için Arnavutça bağırıp çağırıyorlardı. Atların koşuşturmasıyla buğday yığınları ezilip ufalanıyordu. Baba (Derviş Baba) ise ağzında ağızlığı, elinde uzun tesbihiyle, pencereden aşağıda olup biteni izleyip memnuniyetle seyrediyordu.

“Selâm enn âleykim!” (Selâmün aleyküm) diye sevinçle seslendi Baba.

“Âleykim selâm!” (Âleyküm selâm) diyerek Bey karşılık verdi ve Şeyh’in elini öpmek için aceleyle pabuçlarını çıkardı.

*

Bektaşîler, Müslümanlar arasında on iki tarikattan biri olan Dervişler Tarikatı’na mensuptur. İslam, Sünnî ve Şii olmak üzere iki ana mezhebe ayrılmıştır. Bektaşîliğin kurucusu, savaşçı ve cihatsever bir kişilik olan Hacı Bektaş’tır. Osmanlı döneminde hatırı sayılır bir konumdayken Bab-ı Âlî’nin (Osmanlı yönetiminin) desteğinden faydalanmış; yaşlılığında ise dervişliğin özüne uygun olarak mütevazı bir hayata çekilerek münzevi bir yaşam sürmeyi tercih etmiştir. Ancak, gençliğinde yaptıkları unutulmamış ve etkisini sürdürmüştür. Bu sebeple, zaman içinde zalimliğiyle tanınan Yeniçeri Ocağı, Hacı Bektaş’ın yolunu benimsemiş, onu önder olarak kabul etmiş ve yapılanları onun yolunda gitmenin bir kanıtı olarak görmüştür.

Bektaşîler, panteist inançları benimserler ve ruhun beden değiştirdiğine, yani tenasühe inanırlar.¹³ Lider olarak ise (Hz.) Ali’yi kabul ederler. İddialarına göre, Baş Melek Cebrâil (a.s.), Allah tarafından (Hz.) Ali’yi peygamber olarak atamak ve Kur’an’ın kesin emirlerini kaydettirmek amacıyla gönderilmiş, ancak yanlışlıkla Hz. Muhammed’e (a.s.) gitmiştir.

Bektaşîler, yorucu ibadetleri yerine getirme zorunluluğuna sıkı sıkıya bağlı değildirlere. Ne kendilerinden geçmişçesine Şeyh’in etrafında dönüp hilal şeklinde ellerini havaya kaldırarak, geniş ve salaş hırkalarıyla Mevlevilerin avluda dairesel şekilde gerçekleştirdiği sema ayinleri gibi ritüeller yaparlar ne de Rufailer gibi kor haline gelmiş ateş parçaları üzerinde yürüyüp, keskin bıçaklarla kendilerini yaralarlar. Üveysî tarikatının,¹⁴ Hz. Peygamber’in Uhud Savaşı’nda kırılan iki dişini örnek alarak kendi dişlerini feda eden şeyhlerini de taklit etmezler.

Gerçekten de Bektaşîler, isimleriyle müsemma olarak münzevi, yani içe dönük bir yaşam sürerler. Önderlerine sadakatle bağlıdırlar; zira onların lideri, sükûnetten başka bir şey arzu etmiyordu. Ancak bu sükûnetin içinde bile Kâbe’de olmayı hayal ediyordu. Çünkü ona göre:

“Kâbe’de olan kimse, her türlü kanun, nizam ve olayın ötesindedir. Kendi varlığı ve örneği, başkalarına rehberlik eden bir yol ve vesile oluyordu.”

Bektaşîlerin en büyük matemi, liderleri Hz. Ali’nin oğulları Hasan ve Hüseyin’in Kerbelâ’da, Şam Valisi Muaviye’nin oğlu Yezid ile yapılan iç savaşta öldürülmesidir. Bu trajedinin anısına, Muharrem ayının 1’i ile 10’u arasında kendilerini sıkı bir oruca adarlar. Hasan ve Hüseyin’in kanlarının toprağı kirlettiğine inandıkları için bu dönemde temiz su içmezler. Rivayete göre, bir defasında Kâbe’den dönen birisi şöyle demiştir:

“Bu değersiz hayat, asırlarca güneşin altında cezasızlığa bürünmüştür. Herkes, kendi amellerinin sorumluluğunu üstlenmek zorundadır.”

Bu düşünceler nedeniyle Bektaşîler, zamanla Muhammed ümmeti içerisinde büyük bir kalabalık haline geldiler.

Yeniçerilerin lağvedilmesi gibi istisnai durumlarda bile, Bektaşîler gizlilik ilkesi sayesinde varlıklarını sürdürebilmiş, kısa sürede yeniden toparlanarak güçlenmişlerdir. Özellikle bu yasaktan

12 Kaya, M. (2001). “Kasidetü’l-Bürde”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cild 21, ss. 568-569.

13 Yitik, A.İ. (2011). “Tenasüh”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cild 40, ss. 441-443.

14 Tosun, N. (2013). “Veysel Karani”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cild 43, ss. 74-75.

önce ve sonra, tarikatı benimseyenler genellikle Arnavut asıllı dönmeler olmuştur. Bu kişiler, Bektaşilik aracılığıyla ümmet içinde hızla mutluluğa kavuşmuşlardır.

Mevcut tekkenin kurucusu olan Dorbalı (Durbalı Baba) da bir Arnavut dönmesiydi. Görüldüğü gibi, o da liderinin yolundan giderek onun eylemlerini ve öğretilerini uyguladı. Gençliğinde savaşı bir ruha sahipti, ancak yaşlılık onu kuşatınca, pala ve topuzunu bırakıp sakin bir hayatı seçti. Eline tespihini alarak bu tekkeyi inşa etti ve "Şeyh Baba" olarak anılmaya başlandı.

*

Tekke, Farsala Ovası'na hâkim bir dağın küçük tümseği üzerine inşa edilmişti. Çevresinde mazgallarla donatılmış yüksek ve kalın çitler, kulecikler, gizli pencereler, yer altı geçitleri ve bodrum kapakları bulunuyordu. Bu yapılar, insanların fark edilmeden ovaya inmelerine olanak sağlıyordu. Tekkenin yüksek kapısı, üzerinde bir mazgal ve niş barındırıyor; sağında ve solunda ise iki küçük kulecik yükseliyordu. Bu kulecikler, zor zamanlarda art niyetli ziyaretçileri uzak tutarak kapalı bir manastır yaşamını sürdürmeyi kolaylaştırıyordu.

Taş döşeli avlunun bir kenarında depo, mutfak, ahırlar ve tahıl ambarları yer alıyordu. Diğer tarafında ise uzun ve görkemli bir bina yükseliyordu. Bu iki katlı ve çok sütunlu yapı, geniş saçaklarıyla dikkat çekiyor ve Şeyh ile dervişlerin ihtiyaçlarını karşılıyordu. Ana kapıdan (Bab-ı Âli) avlunun ikinci zeminine doğru tırmanan çardak, üzümle kaplı koyu bir gölge sunuyordu. Avlunun ortasında dimdik duran iki Selvi ağacı, mekâna manastır keşişlerinin tuvaletini andıran bir hava katıyordu.

Eskiden burada, Batı ritüellerine mensup rahiplerin münzevi bir hayat sürdüğü, Agiou Georgiou adlı bir Hristiyan manastırı bulunuyordu. Ancak 1630-1640 yıllarında, rahipler Dorbalı ve yoldaşlarının topuzlarına direnemeyerek burayı terk etti. Bektaşiler, Hristiyan tapınağını yıkıp yerine bir minare inşa ettiler. Yine de başkomutanın bir resmini, tarikat geleneklerine uygun olarak günümüze kadar koruyarak, loş kandil ışığında bu resme gizliden bağlılıklarını göstermeye devam ettiler.

Tekkenin günümüz Şeyhi, orta boylu, çene altı sakallı, hareketli, cesur ve kurnaz bir Arnavut'tu. Dorbalı'nın doğrudan soyundan gelen Şeyh, aynı zamanda geniş mülklerin ve zengin arazilerin de mirasçısıydı.

Tekke oldukça zengindi. Osmanlı hâkimiyeti döneminde, alt Yunanistan, Epir ve Tesalya bölgesinde büyük bir şöhrete sahipti. Dorbalı'nın kabri, her gün çok sayıda tutucu taraftarı kendine çekiyor ve inançları gereği ziyaretçilerin kıymetli bağışlarıyla dolup taşıyordu. Bu zenginliğin yanı sıra tekke, iki çiftlik ve yüksek verimli köyler gibi mülklerden de gelir elde ediyordu. İrini ve Artvan çayırlarının yıllık gelirleri toplamda 1000-1200 Türk Lirası arasında değişiyordu.

Tekkenin on kişiden oluşan dervişleri, mülklerden ve bağışlardan başka hiçbir hakka sahip değillerdi. Tüm ihtiyaçlarını tekke karşılıyor, Dorbalı'nın kabrine ve Şeyh'in odasına hizmet ediyorlardı. Aynı zamanda, gelebilecek herhangi bir tehlikeye karşı bıçaklı fedailer olarak kendilerini feda etmeye hazır bir durumda bekliyorlardı.

Şeyh ve dervişlerin kıyafetleri oldukça sadeydi. Başlarındaki beyaz örtü, tarikatın alametifarikası olarak dikkat çekiyordu. Bu örtü, "taç" olarak adlandırılıyor ve Bizans piskoposlarının veya rahiplerin başlıklarına benziyordu. Kıyafetleri ise sade, kahverengi yünden yapılmış bir üstlük ve renkli sargılarla donatılmış geniş bir kemerden oluşuyordu. Bu kemer, bıçaklar ve çeşitli eşyalar için kılıf işlevi görüyordu. Ayakkabıları ise geniş deri tabanlı olup yürürken sürtünme sesi çıkarıyordu. Sol taraflarında küçük bir deri kese taşıırken, diğer tarafta tabanca kılıfları bulunuyordu. Bu tabancaların kabzaları, yürürken parıltılar saçıyordu.

Bel çevresine, çeşitli düğmeler ve renkli iplerle süslenmiş geniş bir kemer takarlar. Kemerleri, bıçak ve diğer eşyalar için kılıf işlevi görür. Sol yanlarında tütün kesesi boyutunda deriden bir torba, diğer yanında ise tabanca bulunur. Saçlarını kısa, sakallarını ise uzun bırakırlar. Bıyıklarını, kabadayı Yeniçeriler gibi gururla yukarı doğru kıvrırırlar.

Tükenmek bilmeyen uzo ikramlarından sonra, Şeyh, istirahat etmem için beni misafir odasına götürdü. Ancak dinlenmek yerine odayı incelemeyi tercih ettim. Zemin, yünden dokunmuş yöresel kilimlerle kaplıydı. Yan duvarlar boyunca uzanan yataklar, yabancı ziyaretçilerin konforu

için hazırlanmıştı. Duvarlar, hat sanatıyla yazılmış Kur'an ayetleriyle süslenmişti. Bu ayetlere, tarikat mensupları büyük bir saygıyla yaklaşıyordu.

Odaya girdiğimde büyük gözlerle bakan, iri bir başın figürü dikkatimi çekti. Bu tasvir, Doğu'nun hayal gücünün ürünü kuşlar, haşereler, sular ve deniz kızları ile çevriliydi. Diğer bir tabloda devasa bir arslan tasvir ediliyordu; bu, Hacı Bektaş'ın evcilleştirdiğine inanılan ve Konya'nın azizi olarak kabul gören bir figürdü. Bir köşede, duvardan sarkan bir küçük balta, Dorbalı'nın sigara ağızlıkları, keman yayı ve büyük bir balta ile teber yer alıyordu. Tavandan sarkan şişelerde ise, Mekke ve Medine'den getirilen hatıra eşyalar, Kur'an'dan ayetler ve peygamberin mesken edindiği yerler tasvir ediliyordu.

Duvarlarda, büyük bir arslan resmi gibi çeşitli figürler yer alıyordu. Rivayete göre bu arslan, Hacı Bektaş tarafından evcilleştirilmiş ve azizlikle özdeşleştirilmişti. Duvarlardan sarkan küçük baltalar, uzun sigara ağızlıkları ve davullar da dikkat çekiyordu. Odanın tavanından asılı şişelerde, hacıların kutsal mekânlardan getirdiği semboller bulunuyordu. Mutfak kapları ise girişin karşısında duran sürekli yanan bir ocakla birlikte odanın başka bir köşesindeydi.

Tekkenin mutfak kap-kacakları, saçağın tüm duvarları boyunca sıralanmıştı. Girişin karşısındaki ocakta ise durmaksızın bir ateş yanıyor,

*

Odayı ayrıntılı bir şekilde inceledikten sonra, Dorbalı'nın kabrini (türbesini) ziyaretten başka yapılacak bir şey kalmamıştı. Soyundan gelen şanlı kişi ise özel yatakhaneinde mişıl mişıl uyuyordu. Ancak ortalıkta, selvi gibi boylu, mezar gibi suskun yaşlı bir derviş bulunuyordu. Beni görünce hemen oraya götürmeyi teklif etti, fakat önce bana kilidi gösterdi. Saygıdeğer Şeyh bunu böyle emretmişti. Zira tekkelerde, Şeyh'in emri dışında zinhar hiçbir şey yapılamazdı.

Kabirler, daha doğrusu tekkenin mezarlığı, Hristiyan manastırlarında olduğu gibi yaşamın ortak alanı olan avlunun içinde değil, bilakis dışarıda, karşı yaka dağın yamacında, etrafı kapalı tekkenin büyük kapısının diğer tarafındadır. Avluda oldukça fazla kabir de bulunur. Kimi dikey, geniş bir levha gibi başından ayağına kadar ölümlerin sevdikleri övgülerin Türkçe yazılarla kitabe stilinde yer aldığı taşlarla süslenmiş; kimi ise daha sade, kitabesiz, azizliğin nişanesi olarak taçlı sütun başlıklarını tercih etmiş. Bazı sütunlarda ise Türk ziyaretçilerin bağışladıkları madeni paraların biriktiği çömlek çukurları desen olarak kullanılmış. Ve bütün bunların üstünde, uzun selviler yükseliyor; rüzgârın esişinde hazin bir şekilde mırıldanıyorlar. Tüm bu kabirler, iki yüz yıldır bu tekkeye hizmet eden Bektaşî dervişlerine aittir. Bu tarikata mensup olanlar, ister başka topluluklardan gelsinler, saygı duydukları Babalarını (Şeyhlerini) örten bu toprağın, kendi ölümlerini de huzur içinde kabul etmesini dilemişlerdir.

Ne var ki Dorbalı'nın kabri, yemyeşil Selvi kümeleri arasında diğerlerinden üstün görünüyor. Kubbe çatılı, alçak kapılı ve hafif sütunlarla süslenmiş Arap tarzı bir yapıdır. Derviş kapıyı açtı, eşige ayakkabılarını çıkarıp bana onu takip etmemi söyledi. Önce içeri girdi; ben de hemen dediğini yaptım. İşaret diliyle beni takip etmemi işaret ediyordu. Ancak gözlerim, dervişin yüzündeki alışılmadık bir hoşnutsuzluk ifadesini fark ettim. Bu durumda, saygısızlık etmiş olabileceğimi düşündüm. Ancak dışarı çıkıp ayakkabıları tekrar çıkararak içeri girmemin pek bir fayda sağlamayacağını düşündüm, çünkü kaybedecek zamanım yoktu. Bakışlarım, her şeyden önce, doğrudan çömlek tarzı çukurda bulunanlara saplandı.

Çünkü çok şey değildiler. Diğer Türk mezarları gibi, etrafı yeşil örtüyle kaplanmış, yere uzanmış üç mezar vardı. Mezarlardan birinin başucunda, ağaçtan şekillendirilmiş bir maket bulunuyordu. Bu maket, altın işlemelerle süslenmiş, yeşil ve kara renklerde ama zamanla solmuş sarıklarla kaplanmıştı. Ayak uçlarında ise inananların madeni para, gümüş ve altın gibi bağışlarını bıraktıkları, içi çömlek oymalı taş bir figür yükseliyordu.

Kabirlerin güney kısmında, ziyaretçilerin bağış ve adak olarak bıraktıkları altın işlemeli ipekler, sarıklar, tülbentler, bohçalar ve kara kuşaklar bulunuyordu. Başucunda gümüşten yapılmış yüksek şamdanlar ve tavandan sarkan çok sayıda bakır kandil yer alıyordu. Kabirler arasında, ortadaki diğerlerinden daha yüksekti. Dileklerin sahibi olan Dorbalı, işte bu mezarda ebedi uykusuna devam ediyordu. Dervişe göre diğer iki mezar, Şeyh'in anne ve babasına aitti; fakat bu mezarlar belki de akraba olan diğer şeyhlere ait olabilirdi.

Köşelerden birinde, özenle yeşil bir bezle sarılmış olan Şeyh'in sancağı duruyordu. Diğer köşede ise, yarım hilal şeklinde bir mızrağın ucuna asılmış bir sancak bulunuyordu. Ters köşede, küflenmiş uzun bir kılıç ve bir topuz asılıydı. Cam çerçeve içinde, üzerinde altın yıldızla Kur'an ayetleri yazılı demir topuz vardı. Bu topuzla, Şeyh'in kaç inançsız öldürdüğü belirsizdi.

Dorbalı'nın ve anne-babasının kabirlerinin karşısında, aynı tarzda bir başka kabir bulunuyordu. Ancak bu kabirde kutsallık ya da tarih kaydı yoktu; zira birinciden (Dorbalı'dan) çok daha yeniydi. Şimdiki Şeyh'ten önceki iki şeyhin mezarları ise pek fazla anlatılacak meziyetlere sahip değildi. Derviş bana, öldüğünde Şeyh'in mezarının, türbenin bir kenarında defnedileceğini temin etti.

*

Mezarlıktan çıktığımda Şeyh ve Bey alanda bulunuyorlardı. Buğday harmanını teftiş ediyorlardı. Şeyh, gülerek bana trene ulaşmamın tam zamanı olduğunu söyledi ve istasyona kadar atını kullanmamı teklif etti. Bu, yalnızca Osmanlıların süvariliğiyle gurur duyduğu güzel bir attı. Tam bir Türk atıydı. Sirtına yarım hilâl şeklinde yayılmış, dört bir yanı gümüş ipliklerle işlenmiş, altın püsküllerle süslenmiş bir örtü serilmişti. Kuş, hayvan ve balık desenleriyle bezeli bu örtü, görkemli bir sanat eserini andırıyordu. Üzengiler, biraz eskimiş deve kılından yapılmış, ancak zarafeti hâlâ göz kamaştırıyordu. Dizginler, kırmızı ve yeşil püsküllerle süslenmişti. Atın ensesinde ise yarım hilâl şeklinde duran yaban domuzu dişi ve meşinden yapılmış kırmızı bir üçgen kese bulunuyordu. Bu kesenin içindekiler, atı nazardan ve kötü gözlerden koruyordu. İtiraf etmeliyim ki o an Şeyh'in teklifini reddetmeyi ve istasyona yaya gitmeyi düşündüm. Aptal hayvanın hızla koşarken beni bir hendeğe atmasından korkuyordum. Ancak aidiyetimin ovadan geldiğini, daha önemlisi itibarımın ve makamımın Arnavut'un gözünde zedelenebileceğini hatırlayınca bu teklifi kabul ettim. Kendimi Hristiyanların Tanrısına emanet ettim ve yola koyuldum.

Şeyh'e ve dervişlere veda ettim. Bey, bağlılık göstergesi olarak geceyi tekkede geçirecekti. Büyük ihtimalle Dorbalı'nın kabri etrafında niyazda bulunacaktı. Ata binip, istasyondan atı geri alması için beni takip eden genç Arnavut'la birlikte tekkeden ayrıldık. Ovaya (istasyona) inerken atım hız kesmeden, duraksamaksızın koşuyordu. Başını yukarı kaldırıyor, burun delikleri genişliyor ve arada kişniyordu. Rüzgâr etrafımı sıyırıp geçerken, kılıcım da yanımda cilveleniyordu. Kendimi tamamen başka bir dünyada hissettim. Sarıklar, kılıçlar, büyük baltalar, davullar ve topuzlar... Hacı Bektaş, Muhammed (a.s.) ve Dorbalı... Bayraklar ve savaş ganimetleriyle hayallerimi süslüyorlardı. Bir an kendimi geçmişin devirlerinde buldum. O zamanların tutucu ve vahşi dinî duyguları, iki kıtayı önüne katarak sel gibi akıyor, kralları ve komutanları geriye itiyordu. Bu duyguların bencil varlığı, kendi kalıntılarından zirvelere yükseliyordu. Ovaya doğru ilerlerken, önümde sakin köyler, gururla koşan atım ve ardımdan hızla gelen Arnavut'un görüntüsü zihnimde canlanıyordu. Tekkeden ayrıldığım hızla aşağı iniyordum. Şu an kesinlikle inanıyorum ki, Şeyh beni adaletin kılıcıyla yaşattı ve bayrağımı kutsayarak krallıkları fethetmek için beni hazırladı.

Ancak şimdi görüyorum ki elimde sadece Estia'nın dört sayfasından başka bir şey kalmamış!

Kaynaklar / References

- Britannica, T. Editors of Encyclopaedia (2024, October 6). Andréas Karkavítsas. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/biography/Andreas-Karkavitsas>
- Elsie, R. (2019). "Andreas Karkavitsas: – 'Visions of Thessaly: the Bektashi Tekke,' 1892". *The Albanian Bektashi History and Culture of a Dervish Order in the Balkans*. I. B. Tauris Bloomsbury Publishing, pp. 22-26.
- http://users.uoa.gr/~nektar/arts/tributes/andreas_karkabitsas/index.htm
- <https://pandektis.ekt.gr/pandektis/handle/10442/65288>
- <https://www.andravidia-killini.gr/el/karkavitsas>
- https://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/education/literature_history/search.html?details=36
- https://www.sansimera.gr/biographies/711#goog_rewarded
- Karkavitsas, A. (1892). "Thessalikai Eikones O Tekkes Ton Mpektasidon". 11 *Estia*, 1892, 161-165.
- Kaya, M. (2001). "Kasîdetü'l-Bürde". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cild 21, ss. 568-569.
- Tosun, N. (2013). "Veysel Karanî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cild 43, ss. 74-75.
- Yitik, A.İ. (2011). "Tenasüh", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cild 40, ss. 441-443.